

KLIMA- OG
FORURENSNINGS-
DIREKTORATET

Indre Helgeland kommunerevisjon
Avdeling Rana
Postboks 173

8601 MO I RANA

Klima- og forurensningsdirektoratet
Postboks 8100 Dep, 0032 Oslo
Adresse: Strømsveien 96

Telefon: 22 57 34 00
Telefaks: 22 67 67 06
E-post: postmottak@klif.no
Internett: www.klif.no

Dato: 15.4.2012
Vår ref.: 2006/1235
Deres ref.:
Saksbehandler: Terje Farestveit, telefon: 22573775

Svar på henvendelse om tilbakebetaling av akkumulert overskudd

Etter Klifs vurdering har Rana kommune i perioden 2003-2010 beregnet årlige utgifter i tråd med antatte utgifter de kommende 3-5-årsperioder. Utsettelsen av investeringene har i stor grad vært begrunnet i uforutsette forhold utenfor kommunens kontroll. Akkumulering av overskudd over tid har følgelig ikke skjedd bevisst. Videre er de utsatte tiltak gjennomført eller investeringene blir gjort i nær framtid. Det vil etter Klifs vurdering derfor være lite hensiktsmessig å betale tilbake for mye betalte gebyr.

Vi viser til oversendte dokumenter i saken fra Miljøverndepartementet i brev av 25. januar 2012, med ønske om å svare Indre Helgeland kommunerevisjon direkte.

Rana kommune har siden 2003 hatt overskudd på sine avløpstjenester. Årsaken til dette er først og fremst utsettelse av de store investeringer til avløpsrensaneanlegg og vannbehandlingsanlegg. Forsinkelsene skyldes i følge kommunen i første rekke manglende avtaler knyttet til fallrettigheter for vannbehandlingsanlegget og manglende avklaringer om dispensasjon fra sekundærrensekravet fra Fylkesmannen.

Et hovedrenseanlegg stod imidlertid ferdig sommeren 2011 og et nytt stort anlegg er nå under planlegging. Byggingen av renseanlegg har blitt prioritert, men nå er det også innhentet tilbud for å sette i gang arbeider med opprydding på ledningsnettet.

Kommunal- og regionaldepartementets (KRD) retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester angir en veiledende grense på 3-5 år for hvor lenge et overskudd i gebyrinntektene kan overføres. Rana kommunes overskudd var ved utgangen av 2010 på 32,4 millioner kroner. 16,4 millioner er fra 2003-2005, det vil si ut over den veiledende 3-5 års perioden. I følge KOSTRA er gebyrnivået for 2010 10 % over selvkost og i følge kommunen 4 % høyere i 2011. Akkumulert overskudd vil være tappet i 2015,

selv med den gebyrøking som er planlagt. Spørsmålet er om dette overskuddet må betales tilbake til innbyggerne i Rana kommune.

Klifs vurdering

Forurensningsforskriften § 16-1 sier at avløpsgebyrene ikke "skal overstige kommunens nødvendige kostnader" på sektoren og at "ved beregning av selvkost bør de til enhver tid gjeldende retningslinjer for selvkost legges til grunn". Videre sies det at gebyrene skal være basert på kommunens antatte kostnader de nærmeste 3-5 år.

KRDs retningslinjer for beregning av selvkost legger opp til at kommunen kan fremføre et overskudd fra selvkosttjenesten til et senere år innenfor et 3-5-årsperspektiv. Ved å gjøre dette kan kommunen lettere håndtere svingninger i inntekter og utgifter slik at gebyrene kan holdes stabile. Dette er også bakgrunnen for bestemmelsen i forurensningsforskriften om at gebyrene skal baseres på antatte kostnader 3-5 år frem i tid.

Et viktig hensyn bak selvkostprinsippet er ønsket om tidsriktighet. Brukerne av en tjeneste skal bare betale for en tjeneste de selv får nytte av, og dagens brukere skal ikke subsidiere senere brukere. På bakgrunn av dette bør det ikke være anledning til å fremføre et overskudd i for lang tid. Videre tilsier det at investeringer i renseanlegg mv. ikke bør finansieres direkte av et selvkostfond bygget opp av overskuddet fra gebyrinntektene.

Kommunen har hele tiden antatt at investeringene vil skje i den neste 3-5-årsperioden. Kommunen har derfor handlet i tråd med bestemmelsen i forurensningsforskriften om at gebyrene skal baseres på antatte kostnader i denne perioden.

Spørsmålet er om oppbyggingen av et fond i strid med KRDs retningslinjer medfører at innbyggerne har krav på tilbakebetaling. KRDs retningslinjer er veiledende, og er derfor ikke rettslig bindende i henhold til forurensningsforskriften. Den bør likevel følges så langt som mulig.

Rana kommune har beregnet årlige gebyrer basert på planer for nødvendige investeringer og forsvarlig vedlikehold på sektoren.

Utsettelsen av investeringene skyldes i stor grad uforutsette forhold utenfor kommunens kontroll. Selv om det er blitt akkumulert et overskudd ut over 5-årsperioden virker det derfor klart at gebyrene hele tiden har vært i tråd med "antatte kostnader". Det er følgelig ikke grunnlag for å si at kommunen bevisst har bygget opp et fond over så lang tid.

I perioden 2009-2011 ble det bygget både vannverk og avløpsrenseanlegg. Det er videre nylig lagt ut anbudsinnhenting for oppryddingstiltak på ledningsnett. Det vil derfor etter vår vurdering være lite hensiktsmessig å betale tilbake deler av gebyret for perioden 2003-2005 når disse pengene uansett vil måtte kreves inn i den neste 5-årsperioden. Det er dessuten snakk om relativt små beløp per abonnent. I følge KOSTRA ligger dagens avgiftsnivå i Rana kommune på i overkant av 1/3 av gjennomsnittlig landsnivå.

Klif mener at Rana kommune i hele denne perioden har hatt et rimelig godt samsvar mellom forventede utgifter og gebyrnivå og legger til grunn at dette har vært i tråd med forurensningsforskriftens § 16-1.

Konklusjon

Etter Klifs vurdering har Rana kommune i perioden 2003-2010 beregnet årlige utgifter i tråd med antatte utgifter de kommende 3-5-årsperioder. Utsettelsen av investeringene har i stor grad vært begrunnet i uforutsette forhold utenfor kommunens kontroll. Oppbyggingen av et selvkostfond har følgelig ikke skjedd bevisst. Videre er de utsatte tiltak allerede gjennomført eller investeringene blir gjort i nær framtid. Det vil etter Klifs vurdering derfor være lite hensiktsmessig å betale tilbake for mye betalte gebyrer.

Med hilsen

Elektronisk dokumentert godkjenning, uten underskrift

Gunhild Dalaker Tuseth
seksjonsleder

Terje Farestveit
sjefingeniør